

tagjai és Károlyi Ferenc közt különbözőések merültek fel, melyek elosztatása végett a nádor delegált bíróságot rendelt ¹ Pár év múlva aztán Komló és Székes-1751. egyháza irányában hivatalos vizsgálattal és határozattal állapították meg a határokat.² Ezalatt a régi birtokosok ivadékai teljesen elhallgattak igényeikkel: csupán a Török és Szilágyi nemzetségei tagjai jelentették a vármegyén a pusztá irányában jogaikat, merőben hiába; — mint ezt Csomorkány alatt előadtuk.

Úrnépe.

Az egész korszakban egyetlen egy oklevélben találtuk meg nevét. Ez pedig az aradi káptalan bizonyítványa, mely Jaksics Márkné itteni beigtatását iga-1537. zolja. Jaksicsné hirtokairól több egykoru jegyzék van, melyekre e munka folyamán nem egyszer hivatkoztunk. E leveleket általán véve a csanádi káptalan állította ki: de bár ezek egynémelyike igen tüzetesen elmondja, hogy Márk mely telkek jogát ruházza át nejére, Polikszénára és ennek leányaira, Úrnépéről ezek egyikében sincs tüzetes említés, hihetően a miatt, mert azt akkor Csomorkány tartozékai közé sorolták. Előfordult azonban az az eset, hogy Márk e kies fekvésű és rendkívül kövér földdel bíró területtel nejét meg akarta ajándékozni. Megkérte tehát János királyt, hogy állíttasson ki felesége számára külön adománylevelet a pusztáról, melyet a Váradon időző király meg is tett, egyszersmint a beigtatással az aradi káptalant a szokott mó-1536. nov. 8. don megbizta. A káptalan, mint ezt annak idején az általános részben előadtuk, eleget is tett a királyi rendeletnek s a pusztá birtokába Polikszéna asszonyt forma szerint beigtatta.³ Minthogy tehát Jaksicsné 1537. jun. 7. arra ily módon örökös jogot szerzett, ez lehet annak oka, hogy a Jaksics birtokokról készült későbbi oklevelekbe annak nevét már nem tették bele: Márkné halála után

¹ A gr. Károlyi nemz. bpesti ltra. Lásd. 37 no. 89.

² U. u. 2. cs. 102. sz.

³ Az aradi káptalan bizonyítványa 1537. jun. 37-ről az orsz. ltrban Kol. mon. convent ltra. Comit. Csanád N. no 25.

pedig visszatértek a későbbi nyelvhasználatra s Urnépe-ről külön azért nem emlékeztek meg, mert azt Csomorkány határa kiegészítő részének tekintették.

Ujváros.

A község folyton gyarapodott régi urainak, a csanádi kanonokoknak, kezén, a mennyiben ezeknek sikerült Alsó- és Felsőlibec pusztákat ide csatolniok. Ez a kapcsolat azonban nem volt állandó, mivelhogy a puszták korábban Mágocshoz tartozván, e falu urai, Mágocsi Gáspár és András, a pusztákat a papoktól erőszakkal visszafoglalták s Ujvárostól elszakítva, János királlyal világosan magoknak adományoztatták.¹

Még nagyobb, szinte halálos csapást mért a káptalanra a török előrenyomulása s az ország é részének a magyar király kezéből való kiragadása. A Halul defterébe még érdemesnek tartották beírni a falut, mint »Vásárhely tartománya« kiegészítő részét, valamint az 1549-diki magyar adóösszeírásba is beigtatták nevét,² de a Temesvár elestét követő nagy dúlásban a többivel együtt |1542. ez is elpusztult, a vármegye és káptalan is feloszlottak, a birtokos nemesség elmenekült s a székes káptalannak nem maradt egy tagja sem, a ki óvást tehetett volna az ellen, hogy az élelmes Mágocsi Gáspár, ki már régebben Csomorkányt és Sámson t is elfoglalta, a most már gazdátlanná vált Ujvárosra is rátette kezét. Az efféle foglalásoknak az általános fejtelenségen kívül nagyon kedvezett Ferdinánd királynak az az eljárása is, hogy párthivei között az egyháziak jószágát maga is elosztogatta, hogy őket magának és az országnak lekötölte.

Az 1552-diki török hódítás és pusztítás után már csak három telek után rótták ki e helyre az adót, noha az egész vidék elszakadt Ferdinándtól. De Mágocsi megtörte a nemzeti királyság párthiveit s egy idő óta a gyulai vár kapitányává emelkedvén, erős kézzel tartotta féken a környéket. Oltalma alatt a telkek száma csakhamar 14-re szökött fel,³ mely létszám azután sem sokat

¹ Borovszky i. m. II. 334. 614.

² Lásd a névsort Rácz Károlynál, A zarándi e. megye tört. 112.

³ Varia Regesta stb. fentebb hivatolt kézirat. Egyet. ktr.